

W konsekwencji symposium wykazało tylko, że kryteria ortodoksji i herezji w starożytności chrześcijańskiej były różne u poszczególnych autorów, co budzi pewien niedosyt. Wydaje się, że byłoby możliwe zaszeregowanie kryteriów w pewne grupy, pod warunkiem wprowadzenia do programu więcej referatów o tematyce porównawczej. Ponadto w większości referatów nie zasygnalizowano ekumenicznej użyteczności omawianej tematyki. Chociaż Ojcowie Kościoła, żyjący w innej epoce uprawiali polemikę z heretykami, nie zawsze zgodną z duchem ekumenicznym w dzisiejszym znaczeniu tego słowa, to jednak ich argumentacja teologiczna dla obecnego dialogu posiada ogromne znaczenie, ponieważ reprezentowali Kościół jeszcze nie podzielony.

Symposium zgromadziło przedstawicieli różnych narodowości. Szkoła, że wziął w nim udział tylko jeden Polak. Jeszcze bardziej ubolewać należy nad tym, że na sali obrad brakło także polskich księży, studiujących w Instytucie Patrystycznym "Augustinianum".

Ks. Bogdan Częsz - Poznań

3. STUDIA BIBLIJNE I CHRYSYANIZACJA NIEROMAŃSKICH LUDÓW EUROPY

W dniach 27 - 31 VIII 1984 r. odbyło się w Dublinie trzecie z kolei /1979 Tübingen, 1981 Dublin/ międzynarodowe kolokwium naukowe z cyklu "I r l a n d i a a E u r o p a w e w o z e s - n y m ś r e d n i o w i e c z u"¹. Organizatorem kolokwium były dwie instytucje: University College - Board of Medieval Studies w Dublinie oraz Europa Zentrum w Tybindze. Słowo wstępne do uczestników wygłosił prymas Irlandii, kard. Tomás Ó'Fiaich, który uczestniczył w znacznej części obrad. Na czoło kolokwium 1984 r. wybijała się tematyka biblijna i egzegetyczna. W tym zakresie we wczesnym średniowieczu Iroszkoci odegrali, jak wiadomo, znaczną rolę. Drugi

-----
1 Materiały dwóch pierwszych kolokwium zostały już opublikowane: Die Iren und Europa im früheren Mittelalter, hg.v. H.Löwe, Teilband 1-2, Stuttgart 1982, ss.VIII + 1083 /w związku z tą książką por. J.Strzelczyk, Iroszkoci w Europie średniowiecznej, "Nasza Przyszłość" 61/1984/ 5-43; Irland und Europa. Die Kirche im Frühmittelalter, hg.v. P.NíChatháin und M.Kichter, Stuttgart 1984.

nurt konferencji - to chrystianizacja Europy we wczesnym średnio-wieczu, ze szczególnym uwzględnieniem wkładu Iroszkotów. Łącznie wygłoszono 26 referatów. Dwa z nich /M.McNamara, P.McGurk/ o charakterze kodykologicznym dotyczyły znajomości Pisma św. u Iroszkotów. Sporo uwagi poświęcono egzegezie iroszkockiej /M.Walsh - Komentarz Pseudo Hieronima do ewangelii wg św.Marka, P.Ní Chatháin - Glosy iryjskie w jednym z rękopisów wřzburских, G. Mac Ginty - Traktat De mirabilibus Sacrae Scripturae z VII w. - tzw. iryjski Augustyn, M. McNamara i J.F.Kelly - tzw. irisches Bibelwerk jako najobszerniejszy i najbardziej dojrzały zabytek iroszkockiej literatury egzegetycznej/. D.Ó Laoghaire wykazał iroszkocki charakter traktatu "Catechesis Celtica". M.Sheehy przedstawił biblijne inspiracje najważniejszego z tekstów prawnych wczesnośredniowiecznej Irlandii "Collectio Canonum Hibernensis", w zakresie prawa kanonicznego, a A.Breen - przypisywanego niesłusznie św.Cyprianowi traktatu "De duodecim abusivis saeculi". R.Kottje poddał analizie traktat prawniczy "Liber ex lege Moysi"; J.M.Picard /który przygotował nowe wydanie "Vita Columbae" Adamnana z Hy/ zajął się wpływami biblijnymi w twórczości historiograficznej Adamnana. D.Ó Corráin przedstawił wpływ Starego Testamentu na dawne prawo iryjskie.

W drugiej grupie referatów znalazły się m.in. wystąpienia: J.N.Hillgartha o modelach chrystianizacji w Europie VII wieku, J.Campbella o zależności wczesnego Kościoła anglosaskiego od Iroszkotów, H.Vollratha o pewnych kwestiach organizacyjnych i liturgicznych Kościoła anglosaskiego, I.N.Wooda o znaczeniu czynnika charyzmatycznego w procesie chrystianizacji, M.Richtera o niektórych praktycznych aspektach chrystianizacji Anglosasów. W.Haubrichs omówił językowe i literackie powiązania Anglosasów z germańskimi plemionami na kontynencie a F.J.Byrne - kult maryjny we wczesnym Kościele iroszkockim. H.Wolfram i H.Dopsch zajęli się postacią św.Wergiliusza z Salzburga - apostoła Karantanów oraz niektórymi aspektami chrystianizacji Karantanów i Słowian pannońskich przez ośrodek salzburski w VIII-IX wieku. V.Capková przedstawiła stan badań nad Zabytkami Fryzyńskimi stanowiącymi pomnik wczesnego piśmiennictwa słowiańskiego. J.Strzelczyk naszkicował dzieje wpływów iroszkockich na Słowiańszczyznę zachodnią do XIII w. włącznie.

W ramach kolokwium zorganizowano także wycieczkę do Durrow i Clonmacnois. W sumie obrady dublińskie stanowią ważny krok naprzód

w poznaniu roli Iroszkotów w chrystianizacji i kulturze religijnej Europy wczesnego średniowiecza. Wzorem poprzednich kolokwii, materiały tego sympozjum zostaną również opublikowane.

Jerzy Strzelczyk - Poznań

4. SYMPOZJUM DAMAZJAŃSKIE

1600-lecie śmierci św. Damazego papieża

10-lecie śmierci Jean Daniélou

Międzywydziałowy Zakład Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL urządził w Lublinie 21 maja 1984 r. jednodniowe ogólnopolskie sympozjum dla uczczenia 1600 rocznicy śmierci papieża Damazego /366-384/, wielkiego odkrywcy katakumb i twórcy epigrafiki chrześcijańskiej. Spotkanie to połączono z obchodem przypadającej w tym dniu 10 rocznicy śmierci kard. Jeana Daniélou /1905 - 21 V 1974/ jednego z najwybitniejszych współczesnych znawców judeochrześcijaństwa i odkrywcy Orygenesesa. Ta dwójka rocznica wyznaczyła podwójną tematykę zorganizowanego sympozjum, podczas którego przedpołudnie poświęcono kard. Daniélou, popołudnie zaś papieżowi Damazemu. Pewnego rodzaju klamrą łączącą dwie różne chronologicznie i treściowo problematyki była południowa Msza św. koncelebrowana w kościele akademickim ku czci św. Damazego w intencji ś.p. kard. Daniélou pod przewodnictwem prorektora ks.doc.dra Jana Śrutwy, który w homilii nawiązującej do *nova et vetera* w skarbcu Kościoła z jednej strony wyliczył wielkie zasługi starożytnego rzymskiego biskupa, a z drugiej wskazał na współczesnego francuskiego naukowca wydobywającego z antyku chrześcijańskiego drogocenne perły prawdy ewangelicznej.

Obrady przedpołudniowe odbywające się w pomieszczeniach Zakładu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL, otworzyła kierownik tego Zakładu doc.dr hab. B.Filarcka. Przewodniczył im ks.doc.dr hab. Czesław Bartnik. Referat pt. "Kardynał Jean Daniélou jako badacz judeochrześcijaństwa"¹ wygłosił ks.dr Franciszek Szulc. Można w nim wyodrębnić

---

¹ Zasadniczy tekst tego wystąpienia był opublikowany wcześniej przez